

Razširjenost in oblike prostovoljstva v Sloveniji

Jerneja Ferlan, Ana Frühauf, Ana Žuber

Prostovoljstvo predstavlja pomemben del našega življenja. Podatki za leto 2019 prikazujejo, da se je povečalo število prostovoljskih ur in prostovoljcev, tako kot prejšnja leta pa prevladujejo prostovoljke. Največ ur je bilo v letu 2019 opravljenih v Osrednjeslovenski regiji, najmanj pa na Primorsko-notranjskem. Najvišje število prostovoljcev je bilo v starostnih skupinah nad 30 let. V času epidemije covid-19 je prišlo do povečanja prostovoljstva. Poleg že obstoječih oblik prostovoljne pomoči so se oblikovale še specifične oblike (nakup in dostava živil in zdravil, varstvo otrok, prevoz delavcev, zagotavljanje psihološke podpore). V Sloveniji, kljub razširjenosti prostovoljstva, primanjkuje strukturiranih raziskav, ki bi preučevale različne vidike in učinke prostovoljstva. Iz tega razloga smo opravile strukturirane intervjuje s člani petih različnih prostovoljskih organizacij v Sloveniji: Kluba tolminskih študentov, Kluba študentov Poljanske doline, Leo kluba, Društva študentov psihologije Slovenije in Lokalne prostovoljske pomoči ob prvem valu epidemije covid-19. Intervjuvanci so poročali o ciljni skupini svoje organizacije, osebnih motivih za priključitev organizacijam, mnenju o osebnih motivih drugih in delovanju organizacij med prvem valom epidemije covid-19.

Uvod

Prostovoljstvo je pomemben del našega življenja, ki ga priložnostno opravimo za drugega posameznika in se ga kot neformalno pomoč velikokrat niti ne zavedamo. Prinaša številne pozitivne posledice za fizično in

psihološko zdravje. Med drugim prispeva k boljšemu psihološkemu blagostanju, zmanjšuje občutke depresije in žalosti ter pripomore k večji socialni mreži (Ajrouch idr., 2016; Li in Ferraro, 2005; Windsor idr., 2008).

Poznamo različne oblike izvajanja prostovoljstva. Ko govorimo o formalnem prostovoljstvu oz. prostovoljskem delu, je le-to organizirano s strani prostovoljske organizacije ali organizacije s prostovoljskim programom. Njihova vloga je organizacija, usmerjanje in spremljanje dela. Za njegovo izvedbo sta nujni strokovnost in odlična koordinacija večjega števila prostovoljcev. Velika večina ljudi pa je vključena v neformalno prostovoljstvo oz. prostovoljno delo, kjer za aktivnosti ni prisotnih posrednikov med tistimi, ki pomoč potrebujejo, in tistimi, ki pomoč ponujajo. Pogosto so se iz neformalnih prostovoljnih aktivnosti razvili uspešni prostovoljski programi (Slovenska filantropija, b.d.). V tem poglavju smo se osredotočile na organizirane oblike prostovoljstva. Uporabile smo pregled literature, ki smo ga dopolnile in validirale s strukturiranimi intervjuji.

Zakonska ureditev prostovoljstva v Sloveniji

Leta 2011 se je v Sloveniji uveljavil Zakon o prostovoljstvu. S tem se je področje prostovoljstva v Republiki Sloveniji tudi prvič normativno uredilo, zakon pa je doprinesel k vzpostavitvi pogojev za zagotavljanje enakopravnosti, varnosti in preglednosti delovanja vseh posameznikov in organizacij, ki so vključeni v organizirano prostovoljstvo. Glavni cilj zakona je pregled nad stanjem organiziranega prostovoljstva in razmerij, ki pri teh dejavnostih nastajajo. Njegov namen je izboljšati stanje prostovoljstva v Republiki Sloveniji ter z objavami podatkov predstaviti in priznati njegov pomen za izboljšanje kakovosti življenja posameznikov in družbenih skupin ter s tem pomagati pri razvoju solidarne, humane in enakopravne družbe (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2019, 2020).

V zakonu je prostovoljstvo opredeljeno kot družbeno koristna brezplačna aktivnost posameznikov, ki s svojim delom, znanjem in izkušnjami pripomorejo k izboljšanju kakovosti življenja posameznikov in družbenih skupin ter k razvoju solidarne, humane in enakopravne družbe. Prav tako je zapisano, da prostovoljstvo krepi solidarnost ljudi, spodbuja razvoj človeških zmožnosti in vseživljenjskega učenja ter zagotavlja družbeno povezanost in sodelovanje pri reševanju problemov posameznikov in družbe (Zakon o prostovoljstvu, 2011). Iz te opredelitve je razvidno, da prostovoljstvo v Sloveniji predstavlja pomemben del družbe in pomaga ljudem, da skozi tovrstno delo pridobijo številne izkušnje.

Razširjenost prostovoljstva v Sloveniji glede na demografske podatke

Ministrstvo za javno upravo mora na podlagi Zakona o prostovoljstvu (2011) pripraviti skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za preteklo koledarsko leto. Iz poročila je razvidno, kako se pri nas razlikuje število prostovoljcev glede na starostne skupine, regijo in spol. Rezultati so prikazani za prostovoljsko delo, ki se skladno z zakonom opravlja v okviru prostovoljskih organizacij in organizacij s prostovoljskim programom ter ga posameznik ali posameznica izvaja redno in najmanj 24 ur letno. Za leto 2019 je ocenjeno, da je vrednost prispevka prostovoljskega dela k družbeni blaginji več kot 115 milijonov evrov, pri čemer ni upoštevano prostovoljno delo, ki poteka neorganizirano (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2019, 2020).

Po pregledu podatkov za leto 2017 in 2018 je razvidno, da je skupno število prostovoljcev v letu 2018 glede na prejšnje leto upadlo, vendar se je povečalo število opravljenih prostovoljskih ur. Menijo, da je k zmanjšanju števila prostovoljcev prispevalo znižanje brezposelnosti. Slednja naj bi namreč močno vplivala na število prostovoljcev in na število opravljenih prostovoljskih ur. Brezposelna oseba lahko opravi več prostovoljskih ur kot zaposlena oseba, prav tako se ljudje brez zaposlitve pogosteje odločajo za prostovoljstvo, ki jim med drugim predstavlja tudi eno od možnosti za socialno vključenost (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2017, 2018; Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2018, 2019).

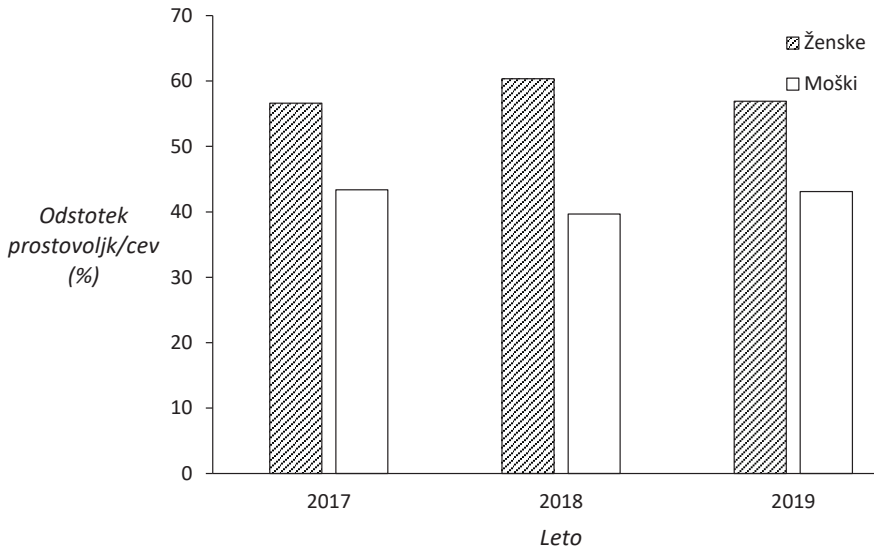
Glede na podatke je bilo največ prostovoljskega dela v letu 2017 opravljenega v Podravski regiji, najnižje število opravljenih prostovoljskih ur na posameznega prostovoljca pa je bilo opravljeno na Primorsko-notranjskem. Leta 2018 pa je bilo najvišje število opravljenih ur na prostovoljca v Pomurski regiji, najnižje pa še vedno na Primorsko-notranjskem. Se je pa v tej regiji zabeležil najvišji indeks rasti vpisanih prostovoljskih organizacij in organizacij s prostovoljskim programom tako v letu 2017 kot v letu 2018 (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2017, 2018; Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2018, 2019).

Glede na spolno strukturo prostovoljcev (slika 1) je bilo v letu 2018 po zbranih podatkih 60,4 % ženskih prostovoljk, pri čemer se je nekoliko znižal delež števila prostovoljcev moškega spola (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2018, 2019).

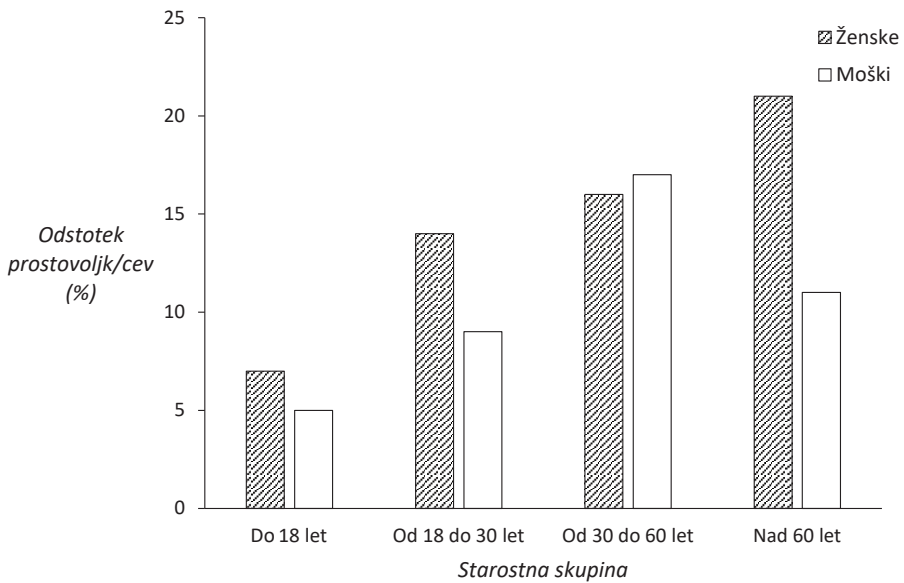
Glede na starost naj bi bil v letu 2017 največji delež prostovoljcev moškega spola v starostni skupini nad 60 let, prav tako pri ženskah. Skupaj je delež v tej skupini znašal 38,8 %. Leta 2018 se je v tej starostni skupini število prostovoljk in prostovoljcev močno znižalo. Delež je znašal le 15,3 %. Razlog za upad ni naveden. V letu 2017 se je znižalo število prostovoljcev v starostni skupini od 18. do 31. leta, primerjalno z letom prej pa se je povečal delež prostovoljcev v starostni skupini do 18. leta, in sicer s 6,5 % na 12,4 %. Za leto 2018 podatki o teh dveh starostnih skupinah niso navedeni (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2017, 2018; Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2018, 2019).

Po najnovejših podatkih iz Skupnega poročila o prostovoljstvu v RS za leto 2019 (2020) pa je glede na preteklo leto močno poraslo število vseh opravljenih prostovoljskih ur, prav tako se je povečalo število prostovoljcev in število delovno aktivnega prebivalstva. Največ prostovoljskih ur na prostovoljca je bilo opravljenih v Osrednjeslovenski regiji, medtem ko je bilo najnižje število ur na prostovoljca še vedno, tako kot v prejšnjih dveh letih, opravljeno na Primorsko-notranjskem.

Razmerje med številom prostovoljk in prostovoljcev se ni bistveno spremenjalo, se je pa v tem letu glede na leto 2018 povišal delež prostovoljcev moškega spola. Kljub višjemu skupnemu številu prostovoljk in prostovoljcev v letu 2019 je glede na podatke videti, da je še vedno najmanj prostovoljcev v starostni skupini do 18. leta (slika 2) (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2019, 2020).

Slika 1: Porazdeljenost števila prostovoljk in prostovoljcev v letih 2017, 2018 in 2019 (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2017, 2018; Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2018, 2019; Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2019, 2020).

Slika 2: Porazdeljenost prostovoljk in prostovoljcev v različnih starostnih skupinah v letu 2019 (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2019, 2020).

Vlada se zaveda, da imajo organizacije s prostovoljskim programom oziroma javni zavodi pomembno vlogo za mlade, ki jih je za sam razvoj prostovoljstva nujno potrebno vključevati vanj. Zato se je v Strategiji razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva obvezala, da bo do leta 2023 posebno pozornost namenila spodbujanju in krepitvi prostovoljstva v vzgoji in izobraževanju (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2018, 2019). Kot dobro prakso bi izpostavile Slovensko filantropijo, ki je pričela z izdajanjem kataloga prostovoljskih aktivnosti za mlade do 30. leta starosti, v katerem so po krajih našete in opisane organizacije, v katerih je mogoče opravljati prostovoljsko delo v prihodnjem letu.

Nekateri primeri slovenskih prostovoljskih projektov

V Sloveniji delujejo številne formalno organizirane prostovoljske organizacije, krepí pa se tudi neformalno prostovoljstvo, predvsem zaradi družbenih omrežij. V našem pregledu smo podrobneje pregledale spletne strani in družbena omrežja dveh prostovoljskih projektov, Božiček za en dan in Društvo Humanitarček. Za njiju smo se odločile na podlagi razširjenosti in medijske izpostavljenosti v zadnjih letih.

Božiček za en dan je neprofiten projekt, ki je nastal na pobudo in pod vodstvom Savine Goličnik leta 2012 (Božiček za en dan, 2020). Od takrat poteka vsako leto od sredine novembra do sredine decembra, saj je cilj, da bi obdarovanci dobili svoje darilo do božiča. Prvo leto so uspeli obdariti 225 otrok, od takrat pa število obdarovanih vsako leto narašča. Leta 2016 so akcijo razširili še na socialno šibkejše starostnike in osebe s posebnimi potrebami. Tako so leta 2019 razdelili več kot 13.000 daril (Božiček za en dan, 2020).

V akciji lahko sodeluje kdorkoli, ki se registrira na njihovi spletni strani. Njegova naloga je, da s seznama otrok, oseb s posebnimi potrebami in starostnikov izbere, koga želi obdariti, in nato pripravi božično darilo. Organizatorji pri tem pomagajo z nasveti in priporočili, kaj vse naj darilna škatla vsebuje. Vsako leto so prav tako potrebni prostovoljci, ki potem ta darila pregledajo ter jih prenašajo in prevažajo z zbirnih mest na naslove obdarovancev (Božiček za en dan, 2020). Projekt so, kljub zaostrenim ukrepom zaradi epidemije covid-19, izvedli tudi v letu 2020. Zaradi prepovedi prehajanja med občinami so imeli težave z zbiranjem daril, saj so bila zbirna mesta samo v večjih mestih. Prav tako je bil otežen nakup oblačil in določenih igrač zaradi zapiranja nenujnih trgovin. Vseeno jim je uspelo zbrati 11.137 daril za otroke in starostnike (Božiček za en dan, 2020).

Slika 3: Darila, ki so bila leta 2020 zbrana v akciji Božiček za en dan na zbirni točki v Tolminu (Klub tolminskih studentov, 2020).

Društvo Humanitarček deluje od leta 2010 pod vodstvom pobudnice in predsednice društva Ninne Kozorog (Humanitarček, b.d.). V sklopu društva celo leto deluje portal Dobrodelko, kjer prostovoljci ne pomagajo z direktnimi denarnimi donacijami, vendar s plačilom položnic ali nakupom izdelkov, ki jih starostniki ali brezdomci potrebujejo (Humanitarček, b.d.).

Konec leta 2019 je zaživel projekt Vida, v sklopu katerega želi društvo opozoriti na stisko starostnikov v Sloveniji in jim omogočiti dostojno starost. Pozornost javnosti so pritegnili z objavljanjem zgodb starostnikov, ki so jim že pomagali in so vključeni v njihov projekt. V društvu opozarjajo na težave pri pomoči, saj je revščina še vedno močno stigmatizirana. Posledično starostniki, ki so brez svojcev, sami ne poiščejo pomoči ter so nezaupljivi do neznancev, ki jim želijo pomagati. V okviru projekta Vida, s pomočjo več kot 700 prostovoljcev, starostnikom urejajo pakete hrane, ponujajo pomoč pri prevozu k zdravnikom, pospravljajo stanovanja ter opravljajo manjša hišna opravila. Projekt Vida je bil razglašen za Naj prostovoljski projekt leta 2019 (Projekt Vida, 2020).

Koronavirus in prostovoljstvo v Sloveniji

Ob izbruhu epidemije covid-19 so se ljudje znašli pred številnimi izzivi. Zato je bilo za pomoč prebivalkam in prebivalcem v Sloveniji vsak dan aktiviranih na tisoče ljudi. Velik in nepogrešljiv del le-teh so predstavljali prostovoljci. Ravno v krizni situaciji se je torej pokazalo, kako pomembno je

organizirano in kakovostno prostovoljstvo, ki se lahko ob takšnih dogodkih hitro odzove (Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2019, 2020).

V času karantene spomladi 2020 (zaradi epidemije covid-19) je v Sloveniji delovalo organizirano prostovoljstvo pod vodstvom Rdečega križa, Slovenske Karitas in občinskih Civilnih zaščit. Najpogostejše oblike prostovoljne pomoči v tem času so bile nakup in dostava osnovnih živil in zdravil starejšim in rizičnim skupinam, varstvo otrok, pomoč v socialnovarstvenih zavodih in prevoz delavcev (Rdeči križ Slovenije, 2020).

Slovenska filantropija je izdala seznam po občinah, na katerem so bile informacije o tem, kam se obrniti po pomoč in kam se javiti kot prostovoljec. Seznam so redno dopolnjevali. Pozneje so na svoji spletni strani, ki deluje kot posredovalnica prostovoljskih del, dodali še posebno področje Prostovoljstvo v času covid-19. V večini primerov je šlo za prostovoljska dela na področjih varstva otrok, učne pomoči, pomoči v bolnišnicah in domovih starejših občanov po celotni Sloveniji. Prav tako so pripravili smernice za izvajanje neformalnega prostovoljnega dela za prostovoljce, ki so želeli pomagati na neformalni način. Za vse prostovoljce so organizirali tudi brezplačno e-izobraževanje (Slovenska filantropija, 2020).

Med pregledovanjem spletnih portalov in družbenih omrežij smo našle primere prostovoljstva, ki so bili specifični za obdobje epidemije covid-19. V nadaljevanju izpostavljam le nekaj primerov, ki smo jih zasledile:

- Društvo psihologov Slovenije je 4. aprila 2020 v sodelovanju z Nacionalnim inštitutom za javno zdravje vzpostavilo Telefon za psihološko podporo ob epidemiji covid-19 za prebivalce Slovenije. Na vabilo k sodelovanju pri zagotavljanju prostovoljne psihosocialne podpore se je odzvalo več kot 200 strokovnjakov s področja psihologije in psihoterapije. Telefon je bil namenjen krajšim pogovorom in je obratoval vsak dan v popoldanskem času in med vikendi, ko so bile ordinacije zaprte (Društvo psihologov Slovenije, 2020).
- Ob izbruhu epidemije covid-19 so študentje psihologije ustvarili Facebook in Instagram profil Psihodezinfekcija – psihosocialna podpora ob koronavirusu. Na profilih so delili kratke, strokovne in uporabne psihološke napotke ter organizirali brezplačno psihološko podporo. Spletne pogovore so prostovoljno izvajali diplomirani psihologi, študentje zadnjih letnikov in magistri psihologije, ki so opravili interno

- izobraževanje. Srečanja so bila namenjena le pogovoru o soočanju s situacijo in so potekala največ 45 minut (Psihosocialna podpora ob Koronavirusu, 2020).
- Skupina diplomantov Medicinske fakultete, Mladi zdravniki Slovenije, je v času spomladanske epidemije covid-19 aktivno iskala in organizirala najemnike, ki bi bili pripravljeni brezplačno ponuditi sobe za zdravstvene delavce, da se le-tem ne bi bilo treba vsak dan voziti v službo in skrbeti zaradi možnosti okužbe članov istega gospodinjstva (Mladi zdravniki Slovenije, 2020).
 - Ob ustavitvi javnega življenja sredi marca 2020 je bila večina voznikov Ljubljanskega potniškega prometa (LPP) na začasnem čakanju na delo doma. V tem času se jih je javilo več kot 100 za prostovoljno dostavljanje toplih obrokov otrokom iz socialno šibkih družin in starostnikom. Dnevno so tako razdelili tudi do 515 kosil. V času jesenske karantene pa so kot prostovoljci delovali na UKC Ljubljana. Zaposlenim so pomagali pri logistiki ter čiščenju in dezinfekciji postelj in reševalnih vozil (Javni Holding Ljubljana, 2020).

Osebné izkušnje in motivi za prostovoljstvo

V namen poizvedbe o osebnih motivih za prostovoljstvo smo intervjuvale pet prostovoljcev različnih organizacij v Sloveniji, in sicer osebo A, ki je članica Kluba tolminskih študentov, osebo B, ki je član Kluba študentov Poljanske doline, osebo C, ki je članica kluba Leo, mladinske sekcije kluba Lions, osebo Č, ki je član Društva študentov psihologije Slovenije, in osebo D, ki je lokalna koordinatorica prostovoljcev v akciji ob epidemiji covid-19. Intervjuji so bili strukturirani, izvedeni v pisni obliki prek e-pošte in so se izvajali v marcu 2020.

Marsikateré prostovoljske organizacije se med seboj združujejo v širše združbe. Primer takšnih organizacij so študentske organizacije lokalnih skupnosti, v nadaljevanju imenovane študentski klubi. Po vsej Sloveniji delujejo študentski klubi, katerih namen je zagotavljati pogoje za delovanje in razvoj občudijskih oblik združevanja študentov na območju lokalne skupnosti (Študentska organizacija Slovenije, 2015). Vanje se lahko vključi vsaka oseba s statusom dijaka ali študenta v Republiki Sloveniji. Ti študentski klubi, v okviru aktov Študentske organizacije Slovenije, samostojno odločajo o višini honorarjev za svoje člane. Študentski klubi se prav tako lahko odločijo, da nimajo honorarjev. V vsakem primeru morajo biti te odločitve urejene z akti znotraj študentskega kluba (Svet ŠOLS, 2020).

Študentski klubi se torej lahko odločijo za plačano ali prostovoljno delo svojih članov. Nekateri klubi izberejo kombinacijo plačanega in prostovoljnega dela, pri čemer je en del dela članov plačan, drugi del pa prostovoljen. Primera takšnih klubov sta Klub tolminskih študentov in Klub študentov Poljanske doline, katerih člana smo med drugim intervjuvale. Oseba A je namreč članica Kluba tolminskih študentov, oseba B pa je član Kluba študentov Poljanske doline. Medtem ko so študentski klubi povezani le znotraj Republike Slovenije, pa so Leo klubi mednarodna organizacija. Leo klubi so mladinske sekcije Lions klubov. Lions klubi so organizacije, ki delujejo pod okriljem Mednarodne Lions zveze v svojem lokalnem okolju. Članstvo v lokalnem Leo klubu je dostopno primernim mladim iz tega lokalnega okolja, ki imajo sponzorja svetovalca v Lions klubu. Namen Leo klubov je zagotavljati mladim priložnosti za razvoj in priložnosti, da kot odgovorni člani skupnosti individualno in kolektivno prispevajo k nacionalni in mednarodni skupnosti (Lions Clubs International, 2020). Oseba C je članica enega od takšnih Leo klubov.

Vse organizacije pa se ne združujejo med seboj v širše združbe. Primera takšnih organizacij sta Društvo študentov psihologije Slovenije in Lokalna prostovoljska pomoč v prvem valu koronavirusa. Društvo študentov psihologije Slovenije je prostovoljno in neprofitno društvo, v katerega se lahko včlanijo študentje psihologije v Republiki Sloveniji. Njegov namen je spodbujanje strokovnega in družabnega povezovanja, izvajanje obštudijskih dejavnosti študentov psihologije ter deljenje strokovnih znanj z drugimi in s tem soustvarjanje boljše družbe (Društvo študentov psihologije Slovenije, 2020). Član tega društva je oseba Č. Prostovoljska pomoč v prvem valu koronavirusa pa je nastala v sodelovanju s Civilno zaščito Tolmin in Klubom tolminskih študentov. Njen namen je bil marca 2020 organizirati pomoč skupinam prebivalcev lokalne upravne enote, ki so bile takrat ob pojavu covid-19 najbolj ogrožene. V ta namen je prek spleta zbirala prostovoljce, ki so predvsem starejšim pomagali z dostavo osnovnih potrebščin na dom (Klub tolminskih študentov, 2020). Članica te organizacije je oseba D.

Ciljna skupina Kluba tolminskih študentov, v katerem je kot aktivna članica delovala oseba A, so bili dijaki in študentje iz Posočja. Klub je imel 30 aktivnih članov, osebna motiva osebe A za priključitev klubu pa sta bila povabilo članov in želja po novih izkušnjah. Oseba A, ki je delovala v tem klubu, meni, da so imeli tudi drugi člani tega kluba enake osebne motive za priključitev kot ona. Po poročanju osebe A je Klub tolminskih študentov med epidemijo covid-19 v marcu 2020 odpovedal dogodke, deloval prek

družbenih omrežij in izvajal prostovoljski projekt pomoči ogroženim skupinam v sodelovanju s civilno zaščito.

Oseba B je kot predsednik delovala v Klubu študentov Poljanske doline. Ciljna skupina tega kluba so bili študentje in dijaki v Poljanski dolini, klub pa je imel 15 aktivnih članov. Osebna motiva osebe B za priključitev klubu sta bila želja po učenju in druženje, enake motive pa je oseba B pripisala tudi drugim članom kluba. Po poročanju osebe B je klub med epidemijo odpovedal dogodke, zaprl prostore, deloval prek družbenih omrežij in izvajal prostovoljski projekt pomoči ogroženim skupinam v sodelovanju s civilno zaščito.

Leo klub, v katerem je kot članica delovala oseba C, se je v svojem delovanju osredotočal na ciljno skupino pomoči potrebnih posameznikov iz lokalnega okolja. Klub ima 19 članov. Osebni motiv osebe C za priključitev temu klubu je bila želja po pomoči. Oseba C je menila, da sta bila pri drugih članih osebna motiva za priključitev želja po pomoči in druženje. Po poročanju osebe C je klub med epidemijo covid-19 v marcu 2020 svoje delovanje prilagodil tako, da je odpovedal sestanke in dogodke ter sprejemal in delil prošnje za pomoč.

Društvo študentov psihologije Slovenije, v katerem je kot vodja delovala oseba Č, se je v svojem delovanju osredotočalo predvsem na študente, manj na srednješolce in osnovnošolce, najmanj pa na celotno populacijo. Društvo je imelo med 70 in 80 aktivnih članov. Kot osebne motive za pridružitvev društvu je oseba Č navedla željo po druženju, potovanjih, učenju in novih izkušnjah. Oseba Č je menila, da so osebni motivi za pridružitvev drugih članov želja po izkušnjah in druženju, pozitivna izkušnja na katerem od dogodkov društva ter povabilo obstoječih aktivnih članov. Med epidemijo covid-19 v marcu 2020 je društvo svoje delovanje prilagodilo z odpovedjo in predstavitvijo dogodkov na poznejši datum, prenosom dogodkov na splet, delovanjem prek družbenih omrežij in sestanki prek spleta.

Ciljna skupina lokalne prostovoljske pomoči v prvem valu covid-19, v kateri je kot koordinatorka delovala oseba D, so bile ogrožene skupine v lokalni upravni enoti. Delovanje skupine je bilo torej osredotočeno predvsem na starejše ter osebe s kroničnimi boleznimi in ovirami. V skupini je delovalo 15 članov. Kot osebna motiva za priključitev oseba D navaja željo po pomoči in občutek kompetentnosti. Oseba D je prav tako mnenja, da osebni motivi drugih članov, poleg želje po pomoči, vključujejo tudi zavedanje možnosti obratne situacije.

Osebnе motive za prostovoljstvo, ki so jih navedli intervjuvanci, lahko povežemo z deltivijo motivov za prostovoljstvo, ki jo je odkril Rehberg (2005). Ta je motive za prostovoljstvo razdelil na tri skupine: *doseči nekaj pozitivnega za druge, iskanje samega sebe in iskanje novega*. Skupina, ki vključuje motiv *doseči nekaj pozitivnega za druge*, sovpada z motivom želje po pomoči, ki sta ga navedli oseba C in oseba D. Skupina z motivom *iskanje samega sebe* sovpada z motivom želje po izkušnjah in učenju, ki so jih navedle osebe A, B in Č. Skupina z motivom *iskanje novega* pa sovpada z motivom druženja, ki so ga navedle osebe A, B, C in Č.

Na podlagi rezultatov sklepamo, da je druženje v Sloveniji pomemben motiv za priključitev pri vseh organizacijah, razen pri tistih, pri katerih druženje ni mogoče. Oseba D namreč edina deluje v organizaciji, kjer se prostovoljci niso smeli ali mogli družiti zaradi nevarnosti okužbe. Druga možna razlaga za takšno porazdelitev motivov za prostovoljstvo je ta, da osebni motivi članov odražajo to, kar jim lahko določena prostovoljska ali prostovoljna organizacija ponudi. Študentski klubi in društva, v katerih delujejo osebe A, B, C in Č, imajo namreč pogoste sestanke in druženja po sestankih, organizirajo pa tudi timbuilding dogodke za svoje člane, s katerimi želijo doseči boljše delovanje organizacije. Leo klubi imajo prav tako redne sestanke, veliko teh klubov pa organizira tudi ekskluzivne dogodke za svoje člane.

Tudi drugim članom organizacije, v kateri delujejo, so intervjuvanci pripisovali podobne motive za priključitev, kot so jih navedli sami. Avtorice za to vidimo dva možna razloga. Prvi je ta, da se istim organizacijam udeleženci priključujejo iz podobnih razlogov, saj te organizacije privabijo podobne ljudi. Drugi možni razlog pa je kognitivna potrditvena pristranskost, pri kateri oseba išče in interpretira informacije na način, s katerim pritrjuje svojim že oblikovanim mnenjem (Oswald in Grosjean, 2004). Udeleženci so torej pri drugih najmočneje zaznavali tiste motive, ki so jih prehodno zaznali pri sebi.

Osebe A, B, C in Č so izpostavile, da so organizacije, v katerih delujejo, v času epidemije covid-19 odpovedale dogodke. To so bile organizacije od 7. 3. 2020 obvezane storiti tudi z Odredbo o prepovedi zbiranja na prireditvah v javnih prostorih, ki je prepovedala zbiranje več kot 500 ljudi na javnih prireditvah v javnih prostorih zaprtega tipa v Republiki Sloveniji (Odredba o prepovedi zbiranja na javnih prireditvah v javnih prostorih zaprtega tipa v Republiki Sloveniji, 2020). Tej odredbi so sledile še druge, ostrejšje omejitve, 12. 3. 2020 pa je Republika Slovenija razglasila epidemijo in začela z zapiranjem javnega življenja (Slovenija razglasila epidemijo novega koronavirusa, 2020). Čeprav so organizacije svoje delovanje med

epidemijo okrnile, pa so s prostovoljstvom nadaljevale. Osebi A in B sta tako navedli, da sta se njuni organizaciji povezali z lokalnimi Štabi civilne zaščite, oseba C je navedla, da se je organizacija, v kateri deluje, angažirala v posredovanju prošenj za pomoč. Poleg tega so osebe A, B in Č navedle, da so njihove organizacije v času intervjujev svoje delovanje že prestavile tudi na splet.

Zaključek

Na podlagi našega kombiniranega pregleda, ki ne vključuje vseh vidikov prostovoljstva, lahko zaključimo, da se številne organizacije v Sloveniji trudijo s koordiniranjem in sistematičnim pregledom formalnega prostovoljstva. Naš pregled je bil narejen med samo epidemijo covid-19, ki je še dodatno razširila tako formalne kot neformalne oblike prostovoljstva.

Menimo, da bi bilo smiselno ob koncu epidemije narediti podrobnejši pregled, saj bi le na takšen način pridobili realno podobo oblik in razširjenosti prostovoljstva v času epidemije covid-19 v Sloveniji. Žal pa na slovenskem vzorcu na splošno močno primanjkuje strukturiranih raziskav tako z vidika motivov za prostovoljstvo kot z vidika učinkov prostovoljske dejavnosti na posameznika in na organizacije. V prihodnje bo treba nameniti več pozornosti raziskovanju različnih vidikov in oblik prostovoljstva v Sloveniji.

Literatura

- Ajrouch, K. J., Antonucci, T. C. in Webster, N. J. (2016). Volunteerism: Social network dynamics and education. *The Journals of Gerontology: Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 71(2), 309–319.
- Božiček za en dan. (2020). <http://new.bozicekzaendan.si/>
- Društvo psihologov Slovenije. (2020). *Telefon za psihološko podporo ob epidemiji covid-19*. <http://www.dps.si/2020/04/telefon-za-psiholosko-podporo-ob-epidemiji-covid-19/>
- Društvo študentov psihologije Slovenije (2020). *Kdo smo?* <http://www.dsps.si/kdo-smo/>
- Humanitarček. (b.d.). <http://www.humanitarcek.org/domov>
- Javni Holding Ljubljana (13. 11. 2020). *Solidarnost naših sodelavcev*. <https://www.lpp.si/aktualno/solidarnost-nasih-sodelavcev>
- Javni Holding Ljubljana (17. 3. 2020). *Naši vozniki prostovoljci*. <https://www.lpp.si/aktualno/nasi-vozniki-prostovoljci>
- Klub tolminskih študentov [kizejkiprej]. (4. 11. 2020). Tako zelo pridni smo bili posoški božički za en dan letos! 📷 📷 #bozicekzaendan // Kar 37 nasmehov bomo otrokom, starostnikom in osebam ... [Fotografija]. Instagram. <https://www.instagram.com/p/CIYoE6RIB17/>

- Klub tolminskih študentov. (17. 3. 2020). *Iščemo prostovoljce za pomoč starejšim občanom*. <https://www.kizej.si/iscemo-prostovoljce-za-pomoc-starejsim-obcanom/>
- Li, Y. in Ferraro, K. F. (2005). Volunteering and depression in later life: Social benefit or selection processes? *Journal of Health and Social Behavior*, 46(1), 68–84.
- Lions Clubs International (2020). *Leo Club Program Handbook*. https://cdn2.webdamdb.com/md_cfG9LspZyE41.jpg.pdf?v=1
- Mladi zdravniki Slovenije. (2020). *Nastanitve za zdravstvene delavce: ponudba in povpraševanje*. <https://mladizdravniki.si/nastanitve-za-zdravstvene-delavce-ponudba-in-povprasevanje/>
- Odredba o prepovedi zbiranja na javnih prireditvah v javnih prostorih zaprtega tipa v Republiki Sloveniji (2020). Uradni list RS, št. 15 (7. 3. 2020). https://www.uradni-list.si/_pdf/2020/Ur/u2020015.pdf
- Oswald, M. E. in Grosjean, S. (2004). Confirmation bias. V R. F. Pohl (ur.), *Cognitive illusions: A handbook on fallacies and biases in thinking, judgement and memory* (str. 79–96). Psychology Press.
- Projekt Vida. (2020). <https://www.projektvida.org/>
- Psihosocialna podpora ob Koronavirusu. (2020). <https://www.facebook.com/psiho.dezinfekcija/>
- Rdeči križ Slovenije. (2020, april). *Dodatna nujna oskrba in psihosocialna pomoč*. <https://www.rks.si/sl/April-2020/Dodatna-nujna-oskrba-in-psihosocialna-pomoc/>
- Rehberg, W. (2005). Altruistic individualists: Motivations for international volunteering among young adults in Switzerland. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 16(2), 109–122.
- Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2017*. (2018). Ministrstvo za javno upravo. https://www.prostovoljstvo.org/resources/files/pdf/Prost_2017.pdf
- Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2018*. (2019). Ministrstvo za javno upravo. https://www.prostovoljstvo.org/resources/files/pdf/Skupno-porocilo-o-prostovoljstvu-v-RS-za-leto_2018.pdf
- Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2019 (2020)*. Ministrstvo za javno upravo. <https://www.gov.si teme/prostovoljstvo/>
- Slovenija razglasila epidemijo novega koronavirusa. (12. 3. 2020). <https://www.gov.si/novice/2020-03-12-slovenija-razglasila-epidemijo-novega-koronavirusa/>
- Slovenska filantropija. (2020). <https://www.prostovoljstvo.org/>
- Slovenska filantropija (b.d.). *Formalno in neformalno prostovoljstvo v času Covid-19*. https://www.prostovoljstvo.org/resources/files/pdf/Neformalno_prostovoljstvo_VODIC_covid.pdf
- Slovenska mreža prostovoljskih organizacij* (b.d.). <https://www.prostovoljstvo.org/za-organizacije/slovenska-mreza-prostovoljskih-organizacij>
- Svet SOLS. (2020). Kriteriji kakovosti delovanja klubov za koledarsko leto 2020. https://skis-zveza.si/wp-content/uploads/2019/08/KKDK_2020_kon%C4%8Dna.pdf
- Študentska organizacija Slovenije (2015). Pravilnik o ustanavljanju novih organizacijskih oblik Študentske organizacije Slovenije. https://skis-zveza.si/wp-content/uploads/2012/09/k2_attachments_PravilnikustanavljanjeOOOS.pdf
- Windsor, T. D., Anstey, K. J. in Rodgers, B. (2008). Volunteering and psychological well-being among young-old adults: How much is too much? *The Gerontologist*, 48(1), 59–70.

Zakon o prostovoljstvu (ZProst). (2011). *Uradni list RS*, št. 10/11. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5532>

THE EXTENT AND FORMS OF VOLUNTEERING IN SLOVENIA

Volunteering represents an important part of our lives. Data for 2019 shows that the number of volunteer hours and volunteers is increasing time, while female volunteers continue to outnumber male ones. In 2019, most volunteer hours were spent in the Osrednjeslovenska region and the least in the Primorsko-Notranjska region, and the majority of volunteers were older than 30. More recently, there was an increase in volunteering during the coronavirus epidemic, and in addition to the already existing forms of voluntary assistance, new forms developed in this context (such as the purchase and delivery of food and medicine, childcare, transport of workers, psychological support). However, despite the prevalence of volunteering in Slovenia there is a lack of structured research that would examine various aspects and effects of this practice. For this reason, we conducted structured interviews with members of five different volunteer organizations in Slovenia: the Tolmin Students' Club, the Poljanska Dolina Students' Club, the Lions Club, the Slovenian Psychology Students' Association, and the Local Volunteer Aid during the first wave of coronavirus. Interviewees reported on the target group of their organization, personal motives for joining the group, opinions on the personal motives of others, and the functioning of the organizations during the first wave of coronavirus.